

Остапенко Олександра Володимирівна,
студентка 2 курсу аспірантури,
ОНП «Теорія і практика наукової психології»,
УДУ імені Михайла Драгоманова

Науковий керівник:
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри теоретичної
та консультативної психології
УДУ імені Михайла Драгоманова
Ляшенко Олексій Андрійович

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У ВОЄННИЙ ЧАС

Актуальність проблеми. Воєнний час завжди ставить перед суспільством і особистістю безліч проблем і викликів. Серйозним аспектом цих викликів є соціалізація особистості під час війни. Соціалізація – це процес взаємодії особистості з оточуючим суспільством, в процесі якого вона набуває соціальні навички, цінності, норми поведінки та ідентифікується як член суспільства. У воєнний час цей процес набуває особливого характеру та стикається з численними актуальними проблемами.

Виклад основного матеріалу. Однією з ключових проблем є вплив воєнних подій на психологічний стан особистості. Учасники бойових дій, а також цивільне населення, стають свідками насильства, страху та травматичних подій. Це може спричинити розвиток посттравматичного стресового розладу (ПТСР), що викликає толерантність до стресу та переосмислення травматичних спогадів. Важливо визначити ресурси життєздатності та самопомоги для нейтралізації негативних наслідків травматизації [3].

Іншою значущою проблемою є реінтеграція військових в мирне життя та адаптація вимушених переселенців до нових умов проживання в інших регіонах. Це особливо актуально для молоді, частка якої проявляє девіантну та делінквентну поведінку [2].

Ще однією важливою проблемою є втрата соціальних зв'язків і місця в суспільстві. Воєнний час може призвести до розлучення сімей, переміщення населення, знищення соціальних структур та інфраструктури, що може призвести до відчуття втрати стабільності та безпеки у дітей і дорослих [1].

Сприяючи відчуттю незахищеності та невпевненості, ці фактори можуть перешкодити нормальному процесу соціалізації.

Також слід враховувати вплив воєнних пропаганди та дезінформації на процес соціалізації. Цей час може супроводжуватися активним поширенням ідеологічних поглядів, які впливають на переконання та цінності особистості. А сама інформаційна війна може призвести до роз'єднання суспільства, формування агресивних уявлень та поглядів, що порушують гармонійний процес соціалізації.

Засоби масової інформації країни-агресора разом з сепаратистськими ЗМІ, що функціонують на тимчасово окупованих територіях, загарбали інформаційний простір. Оскільки сучасна людина завдяки інформаційному суспільству отримує знання не лише від системи освіти, але й від ЗМІ, важливо враховувати цей факт. Це призводить до того, що особистість може залишатися на поверхні подій і недостатньо докладати зусиль для аналізу та критичного осмислення інформації, що є важливим для успішної соціалізації [2].

Нестабільна економічна ситуація у воєнний час також має важливий вплив на соціалізацію особистості. Економічна нестабільність, зниження рівня життя та доступ до освіти та інших ресурсів може обмежити можливості особистості для соціалізації та саморозвитку [1].

Усі ці проблеми мають вплив на індивідуальний розвиток особистості, але важливо розуміти, що вплив може бути різним для кожного, залежно від багатьох факторів, таких як соціальний статус, культурні традиції та інші. Тому ефективна соціалізація під час воєнного стану вимагає комплексного підходу та уваги до різних аспектів життя особистості.

Для успішної соціалізації особистості в умовах війни, важливо надавати психологічну підтримку та допомогу для подолання стресу та травм. Також важливо забезпечувати доступ до освіти та інших ресурсів навіть у важких умовах воєнного стану.

Важливою стратегією самозбереження є зміна ставлення до воєнної травматизації. Особистість повинна розуміти, що не кожен стрес викликає ПТСР, і що енергію стресу можна перетворювати на позитивний спосіб. Важливо рефреймувати своє ставлення до життя і ціннісно-сміслових аспектів [3].

Також важливим є переосмислення просторових характеристик життєвого світу та зміна власних пріоритетів і бажань. Воєнна дійсність може вразити особистість відносно того, що справжньо важливо в її житті та які цінності дійсно мають значення.

Збільшення уваги до себе та зміна ставлення до подій власного життя грають важливу роль у соціалізації в умовах воєнного конфлікту. Це допомагає побудувати більш адаптивні та стресостійкі особистості.

Висновок. Загалом, актуальні проблеми соціалізації особистості у воєнний час включають в себе психічні та емоційні труднощі, втрату соціальних зв'язків та стабільності, вплив воєнної пропаганди та економічну нестабільність. Розуміння цих проблем і надання належної підтримки є важливим завданням для суспільства та держави, щоб забезпечити нормальний розвиток та адаптацію в умовах воєнного конфлікту.

Список використаних джерел

1. Ляхно П. С. Особливості соціалізації молоді в період воєнного стану. *Науковий вимір соціальнопедагогічних проблем сьогодення : Зб. матеріалів VII Міжнар. науково-практ. конф.*, м. Ніжин, 25 трав. 2023 р. 2023. С. 67–69.
2. Курило В. С. Соціалізація особистості в умовах гібридної війни на сході України : монографія / В. С. Курило, С. В. Савченко, О. Л. Караман. Старобільськ : ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2018. 240 с.
3. Титаренко Т. М. Особистість перед викликами війни: психологічні наслідки травматизації. *Проблеми політичної психології : зб. наук. праць / Асоц. політ. психологів України, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України ; [ред. колегія: Л. А. Найдьонова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко та ін.]*. К. : Міленіум, 2017. Вип. 5 (19). С. 3–10.